

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ДУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ
З ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ МОЗ УКРАЇНИ»
ДВНЗ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ»

МАТЕРІАЛИ

**XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю, присвяченої 60-річчю ТДМУ**

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

**(з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України
за допомогою відеоконференц-зв'язку)**

*18–19 травня 2017 року
м. Тернопіль*

У двох томах
ТОМ 1

Тернопіль
ТДМУ
«Укрмедкнига»
2017

УДК 378:61(063)(477)

Відповідальний за випуск: проф. А. Г. Шульгай.

Сучасні підходи до вищої медичної освіти в Україні (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку) : матеріали XIV Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, присвяченої 60-річчю ТДМУ (Тернопіль, 18–19 трав. 2017 р.) : у 2 т. / Терноп. держ. мед. ун-т імені І. Я. Горбачевського. – Тернопіль : ТДМУ, 2017. – Т. 1. – 211 с.

питання щодо працездатності хворого та інших видів експертної психіатричної оцінки.

Використання подібної ігрової форми навчання студентів (клінічний розбір) є традиційним методом професійної підготовки студентів старших курсів і є абсолютно обґрунтоване з точки зору сучасних принципів контекстного навчання. Воно сприяє накопиченню професійних компетенцій студентами, дозволяючи їм легше адаптуватися в реальній професійній діяльності у майбутньому.

Висновки. Використання методів активного навчання, зокрема ділової гри, дозволяє студентам-медикам, навчаючись, виконувати професійні дії і вчинки. Форма організації такої діяльності практично відтворює форми реальної професійної діяльності. Впровадження тих чи інших методів не є самоціллю. Тому для викладача будь-яка технологія має практичний сенс тією мірою, в котрій до-

помагає йому здійснювати цілеспрямований вибір відповідного методу навчання чи їх поєднання для вирішення конкретних дидактичних задач.

Література

1. Медицинское образование в рамках болонской конвенции: инновационные подходы и перспективы совершенствования и актуализации педагогического процесса/ Шушляпин О.И., Кожин М.И., Крапивко С.А. // "Новини медицини та фармації". – 2013. - №14 (465)
2. Этика учебного процесса на клинических кафедрах/ Юлиш Е.И., Чернышева О.Е., Сорока Ю.А. // "Здоров`я дитини". - 2011. - №5 (32)
3. Innovation in Medical Education/David A. Asch, M.D., and Debra F. Weinstein, M.D.//N Engl J Med. - 2014. - 371:794-795.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

В. Й. Кресюн, В. В. Годован, П. Б. Антоненко, О. Л. Тимчишин

Одеський національний медичний університет

Проблема взаємовідносин між двома тенденціями розвитку вищої медичної освіти - фундаменталізацією (тобто поглиблення знань з таких дисциплін, як біологія, хімія, фізика тощо) і професійної спеціалізації є актуальною для сучасних медичних університетів (академій, інститутів) проте дуже суперечливою. Медична наука накопичила багато знань, які за логікою повинен знати майбутній фахівець. Тому відкриваються **все** нові спеціальності, з'являються нові кафедри. Такі самостійні дисципліни як пульмонологія, нефрологія, гастроентерологія, діабетологія, реабілітація, дієтологія ще недавно були предметом який вивчався в курсі внутрішніх хвороб. Уже немає чого й говорити про сучасні дуже вузькі, проте значущі дисципліни як імунологія, алергологія, медична генетика, психологія, тощо. Зрозуміло й інше, раніш лікар сам визначав глюкозу чи білок в сечі, мав навички лабораторних досліджень. Сьогодні він без повного спектру лабораторних досліджень та комп'ютерної томографії хворого не обстежує. Спочатку дослідження, а потім огляд хворого. Тому виникає логічне запитання: "Що робити, чому навчати лікаря?". Адже кількість годин в добу не збільшилась. Тому у світі й сформувався напрямок про підготовку лікаря загальної практики, який, до речі, ми також успадковуємо і втілюємо у себе в практику.

З другого боку, в даний час в вищій медичній освіті спостерігається також тяжіння до вузько дисциплінованих підходів, що пов'язано з обмеженими термінами навчання і бурним розвитком практичної медицини, зокрема впровадженням малоінвазивної техніки в хірургії, травматології, нейрохірургії, кардіології тощо, поширенням різноманітних моделей симуляційної медицини, щорічного оновлення переліку лікарських препаратів. Це без сумніву, сприяє формуванню у майбутніх лікарів "нозологічного" мислення, тобто використання загальноприродничих наук, таких як біологія, хімія, фізика тощо розглядаються вузько утилітарно, з точки зору патологічних процесів, що супроводжують захворювання, або підходів до лікування захворювань. Таке обмежене висвітлення фундаментальних наук в певній мірі перешкоджає активному впровадженню в клінічну практику досягнень природних наук, які, в свою чергу, розширюють наші уявлення про сутність основних патологічних станів.

Світова вища медична школа, а разом з нею і українська, в останні десятиріччя кілька разів переходили від переважно практичного, вузько спеціалізованого вивчення дисциплін в медичних ВНЗ до поглибленого вивчення природничих дисциплін загального спрямування. Зазвичай, історичні епохи інтенсивних військових конфліктів, епідемій, що супроводжувались значною кількістю поранених і хворих, призводили до посилення уваги до формування саме практичних навичок у студентів медичних закладів. Водночас, періоди розквіту фізіології, хімії, фізики, мікробіології, як це було наприкінці XIX так і XX сторіччя стимулювали більш широке і загальне вивчення цих дисциплін майбутніми лікарями.

Необхідно також відзначити й те, що в медичному розумінні "загальнобіологічна підготовка", по суті, не є такою, тому що має яскраво виражену антропоцентричну спрямованість. Це безумовно, істотно обмежує розуміння живої і неживої природи в цілому, а в кінцевому підсумку - і місця людини в біосфері. Не має сумніву в тому, що для більш масштабного розуміння законів природи і ролі людини в ній, при викладанні майбутнім лікарям екології та генетики, ботаніки та зоології, ембріології і еволюційної теорії, біохімії і мікробіології повинен існувати не тільки суто «людський», а й загальнобіологічний підхід. Не можна очікувати серйозного прориву в розумінні причин виникнення, розвитку, прояви найрізноманітнішої патології і в розробці методів профілактики і лікування без розуміння складних взаємин людини і оточуючої його живої і неживої природи.

Надії, які покладає суспільство на лікаря, не зможуть втілитися в дійсність без вищого рівня інтеграції різних клінічних спеціальностей, заснованих на якісно новому змісті викладання природничо-наукових, соціальних і гуманітарних дисциплін. Забезпечення принципу наукового навчання та інтеграційного підходу до вивчення всього комплексу вузівських навчальних дисциплін, об'єднаних загальною цільовою функцією і міждисциплінарними зв'язками призведе до забезпечення становлення цілісної картини навколишнього світу у студентів і інтелектуальний розквіт особистості, а також створить можливості для

посилення взаємозв'язку теоретичної і практичної підготовки молодшої людини до сучасної життєдіяльності.

Таким чином сьогодення вимагає від вищої медичної школи нових осмислених шляхів підготовки лікаря. Вони повинні поєднати як фундаменталізацію освіти та її осучаснення, з урахуванням новітніх технологій та

доктрини "доказової" медицини. Основними постулатами цієї доктрини повинно бути скорочення дисциплін які викладаються та чітке їх регламентування при підготовці лікаря загальної практики та вузького спеціаліста. До речі в США в медичних ВНЗ, як правило працюють усього два десятка кафедр.

ВИЩА МЕДИЧНА ОСВІТА: СУЧАСНІ НАПРЯМКИ ЇЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ

Н. В. Кривцова

Одеський національний медичний університет

Вступ. Сьогодення від професіоналів вимагає вже не тільки професійні знання та вміння, ай інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності, що зазначено в Законі України «Про вищу освіту» [3, Ст.1. п.19].

Основна частина. Сучасне суспільство диктує системі вищої професійної освіти запит на розвиток вільної відповідальної людини, здатної до самоосвіти та самореалізації. В умовах кризи і «інформаційного хаосу», зростаючого розриву між складністю сучасного світу і здатністю людини її усвідомлювати та діяти адекватно нових обставин, фахівцю-медику мало знати і вміти - треба не стільки безперервно поповнювати свій інформаційний скарб, а й творчо його використовувати, продуктивно діючи в умовах крайньої невизначеності, швидко і відповідально приймати рішення, коли від його якості залежить життя людини, усвідомлюючи необхідність самоорганізації і оптимізації взаємозв'язків з колегами, співпраці та співтворчості тощо. Актуальним стає питання професійного успіху не за будь яку ціну! Головна увага при цьому зосереджується на якості життя людини як показнику її здоров'я - якості синергійного рівня - неврахованого продукту/суб'єкту взаємозв'язків та ко-еволюції особистості з всесвітом на різних рівнях (природному, соціальному, культурному, окремого життя організму тощо) як нелінійної цілісності. Нагадаємо, що К. Goldstein розглядав хворобу як втрату чи ослаблення цінності самореалізації, або як боротьбу за свою цілісність [7]: А.Г Маслоу також підкреслює, що відчуваючи свою ущербність і незавершеність, людина «шукає для себе нову цілісність», «шляхи розвитку для себе, буде себе, творить свою нову структуру» [6, с.132]. Його дослідження довели, що тільки у творчості людина стає дійсно цілісною. Він розвиває ідею здорового суспільства, яке сприяє всебічному розвитку і реалізації людських можливостей і складається з «доолюднених» самоактуалізуючихся індивідуумів. Однак, за його словами, їх не може створити навіть найідеальніші суспільства, оскільки «учитель і культура не створюють людину, а лише дають можливість, сприяють, спонукають стати реальним і актуальним» [6, с.11].

Прийняття науково обґрунтованого факту, що такі системи/середовища, як природа і суспільство, сама людина, його свідомість і психіка, мозок і мислення, соціальний і інші рівні поведінки (інформаційний, культурологічний, політичний, оцінний, емоційний і т. д.) належать до класу відкритих нелінійних систем, що здатні до саморуху і в певних умовах само організуються, дозволяє перейти на рівень розгляду поведінки такої соціальної структури як система вищої освіти з позиції нелінійного цілого.

При цьому нелінійний синтез відкритих систем/середовищ можливо розглянути з позиції «ціле в цілому», що переміщується (або формується) зокрема каскадом смислів-атракторів, цілей-атракторів або цінностей-атракторів особистості, групи, соціуму, культури тощо, коли виникає каскад нерівноважних фазових переходів (просторів простору і просторів часу), який може і «утримувати» стійкість до тих пір, поки не буде досягнутий рівень деякого макроцілого [1]. Стає питання узгодження складних відкритих нелінійних систем/середовищ різного походження «людина-освіта» та появи нової цілісності - освіченої людини, зокрема фахівця-медика.

Саме тому сучасна освітня політика України орієнтована на інноваційні зміни в організації освітнього простору та підготовку професіоналів нового типу – свідомо та вільно відкриваючих нові горизонти свого професійного та культурного «Я», здатних до самоорганізації власного буття і становлення, самореалізації завдяки як власного потенціалу і ресурсів особистості так й можливостей світового освітнього простору, тобто трансфесіоналів [4]. Зростає роль усвідомленого реформування освітнього процесу, зокрема з підготовки фахівців в галузі знань «Охорона здоров'я» та його організація з використанням людиномірних методів навчання.

Принципово новим напрямом в педагогічній практиці вищої медичній школі стає освітній коучінг, в основу якого покладена ідея самоорганізації і максимально швидко досягнення мети. Але важливо враховувати, що швидке досягнення успіху можливо лише завдяки мобілізації сутнісних сил людини як відкритої нелінійної системи/середовища і синергійного ефекту від гармонійного зв'язку і ко-еволюції її зі світом на різних рівнях, узгодження конвергентних і дивергентних процесів впорядкування і хаосу в режимах самоорганізації буття «цілого-в-цілому» або становлення нової цілісності [5]. При цьому, організація навчально-виховного процесу щодо формування певних компетентностей сучасного фахівця-медика за необхідністю доповнюється процесами самоорганізації освіченої людини та саморозвитку нових психомірних навичок і здібностей особистості фахівців-медиків як трансфесіоналів, зокрема моделювання інформації в психосинергетичному режимі «Видалення зайвого» [2].

Висновки. Сучасні освітні проекти в вищій медичній школі повинні враховувати закономірності становлення «людського в людині» як відкритої нелінійної системи/середовища, що здатна до самоорганізації, які не можна ігнорувати або намагатися обійти за допомогою навіть найсучасніших освітніх (педагогічних) «технологій». Проблема становлення та самореалізації особистості медика як трансфесіоналу - це не рядова педагогічна «голо-

<i>І. Б. Жакун, О. О. Сорокопуд, В.М. Жакун</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ.....	106
<i>І. О. Журавель, В. О. Лебединець, Ю. І. Губін, Л. В. Євсєєва</i> ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ПРОФІЛЬНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ	106
<i>І. В. Завгородній, А. М. Горецька</i> РОЛЬ ЛАБОРАТОРІЇ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТА СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ У ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ПСИХОЛОГІЧНОГО АСПЕКТУ МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ	107
<i>І. В. Завгородній, М. О. Сидоренко, Н. В. Семенова, К. М. Сокол</i> ПИТАННЯ ПРОФІЛАКТИКИ В СИСТЕМІ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ	108
<i>А. Л. Загайко, Т. О. Брюханова</i> ЕЛЕМЕНТИ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ БІОХІМІЇ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ КАФЕДРИ БІОЛОГІЧНОЇ ХІМІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ФАРМАЦЕВТИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	109
<i>М. С. Залізняка, М. А. Лущинський, С. І. Бойцанюк, Н. В. Чорній, Н. В. Манащук</i> КЕЙС-МЕТОД НАВЧАННЯ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ ІЗ ТЕРАПЕВТИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ.....	110
<i>С. В. Захаров, Н. В. Ліхолетова, Н. О. Перцева, О. В. Гуржій, Д. І. Чуб</i> ВПЛИВ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ НА ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ ЛІКАРІВ.....	111
<i>Г. І. Ільницький, О. П. Костик, Х. І. Вольницька, Л. І. Білозір, О. В. Бойко, У. Б. Чуловська, Т. В. Луцшин, О. А. Невзгода, Е. В. Тимчак, І. В. Суворкіна, Н. М. Галишич, Г. В. Старічек, А. І. Тимчак</i> ЕЛЕМЕНТИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ ФТИЗІАТРІЇ І ПУЛЬМОНОЛОГІЇ СТУДЕНТАМ МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	113
<i>Г. В. Іншакова</i> СУЧАСНІ СКЛАДОВІ ОБГРУНТУВАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАННЯ БІОСТАТИСТИКИ З ПОЗИЦІЙ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ	114
<i>А. О. Каблуков, О. І. Андросов</i> ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ ФАРМАЦЕВТІВ	115
<i>Ю. М. Казаков, Є. Є. Петров, Ю. Г. Бурмак, С. І. Треумова</i> ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ: АКЦЕНТ НА ОСОБИСТІСТЬ.....	115
<i>С. М. Калугіна, І. Г. Купновицька</i> СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ ЯК ІНТЕРАКТИВНА ФОРМА НАВЧАННЯ НА ДОДИПЛОМНОМУ РІВНІ.....	116
<i>С. С. Касинець, І. А. Голованова, В. П. Лисак, Г. А. Оксак</i> ДІЛОВА ГРА ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ ЗНАНЬ «ОРГАНІЗАЦІЯ І УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ЗДОРОВ'Я»	117
<i>Ол. Ом. Кіцера, Ол. Ол. Кіцера</i> ПОБІЧНА ДІЯ ЛІКІВ В ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЇ – ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ.....	117
<i>О. Д. Колодницька, М. І. Бобак</i> КЕЙС-МЕТОД (CASE STUDY) ЯК ФОРМА ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ МЕДИКІВ.....	118
<i>Г. С. Короленко, О. А. Алексєєнко, П. О. Гриценко</i> «УМІННЯ ДУМАТИ» – ТРЕБА НАВЧИТИ: ДОСВІД КАФЕДРИ ПАТОЛОГІЧНОЇ АНАТОМІЇ.....	118
<i>О. К. Колоскова, Г. А. Білик, Т. М. Білоус, В. В. Білоус</i> ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ПЕДІАТРІЇ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ РІЗНИХ ТИПІВ ПРОБЛЕМНО- ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ	120
<i>Н. О. Кравець, А. В. Семенець, Д. В. Вакуленко, А. С. Сверстюк, Н. Я. Климук, О. М. Кучвара, Н. М. Гандзюк</i> НОВІ ЗАСОБИ СТАТИСТИЧНОЇ ОБРОБКИ ДАНИХ У ТАБЛИЧНОМУ ПРОЦЕСОРІ MS EXCEL 2016.....	120
<i>Ю. С. Крамарьова</i> ПІСЛЯДИПЛОМНА ПІДГОТОВКА ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН –ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ МІЖНАРОДНОЇ ОСВІТИ	120
<i>Л. І. Красилюк, О. В. Руденко, М. В. Шостак, Р. В. Бахчиев, Хусейн Монтхер Саад</i> САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА ЯК ПАРАДИГМА ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ВИЩОМУ МЕДИЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ	121
<i>В. В. Краснов, О. Є. Січкоріз, О. С. Щербінська</i> ЗМІНИ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МЕДИЧНИХ КАДРІВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	121
<i>І. І. Краснопольська, Г. М. Герасимович</i> ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА ПРИКЛАДІ ДІЛОВОЇ ГРИ ПРИ ВИВЧЕННІ СТУДЕНТАМИ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХІАТРІЯ І НАРКОЛОГІЯ»	122
<i>В. Й. Кресюн, В. В. Годован, П. Б. Антоненко, О. Л. Тимчишин</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ	123